

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת וישב (חנוכה)

תשפ"ד

(שנה ז', גליון מס' 319)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת וישב התשפ"ד

”וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ”

א. ”וַיּוֹסֶף הוֹרֵד מִצְרַיִמָּה, וַיִּקְנְהוּ פוֹטִיפָר סָרִיס פְּרַעֲהָ, שֶׁר הַטַּבָּחִים, אִישׁ מִצְרַיִ, מִיַּד הַיִּשְׁמַעְאֵלִים - אֲשֶׁר הוֹרְדָהוּ שָׁמָּה. וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִ. וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי יְהוָה אִתּוֹ, וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מִצְלִיחַ בְּיָדוֹ. וַיִּמָּצֵא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו, וַיִּשְׁרַת אֵתוֹ, וַיִּפְקְדֵהוּ עַל בְּיַתּוֹ, וְכָל יֵשׁ לֹו נָתַן בְּיָדוֹ. וַיְהִי מֵאִזּוֹ הַפְּקִיד אֵתוֹ בְּבֵיתוֹ, וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לֹו, וַיִּבְרָךְ יְהוָה אֶת בְּיַת הַמִּצְרַיִ בְּגַלְל יוֹסֵף, וַיְהִי בְרַכְתּוֹ יְהוָה בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לֹו - בְּבֵית וּבְשָׂדֵהוּ” (בראשית, לט', א' - ה').

ב. יעויין בדברי רבותינו זיע"א¹, שהאריכו בדקדוקים ובקושיות, בביאור הפסוקים המדברים בעניין יוסף הצדיק ע"ה בבית אדוניו, ובעיקר, בדקדוק הכפילות של מילת ”וַיְהִי” - ג' פעמים, וכמאמר הכתוב², ”וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִ”.

¹ הגה"ק רבינו עובדיה ספורנו זיע"א (בפירושו הקדוש "ספורנו").

הגה"ק רבינו משה אלשיך - ה"אלשיך הקדוש" זיע"א (בספרו הקדוש "תורת משה" על התורה).

הגה"ק רבינו יוסף קארו זיע"א (בספרו הקדוש "מגיד מישרים" על התורה).

הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א (בספרו הקדוש "שפתי כהן" על התורה).

הגה"ק רבינו שלמה אפרים זיע"א מלונטשיץ (בפירושו הקדוש "כלי יקר").

הגה"ק רבינו חיים בן עטר - ה"אור החיים" הקדוש זיע"א (בפירושו הקדוש "אור החיים").

גאון עוזינו - הגה"ק רבינו חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א (בספרו הקדוש "נחל קדומים", על פרשתן, אות י'). ובספרו הקדוש "פני דוד", על פרשתן, אות יב').

מו"ז הגה"ק רבינו אליהו בן הרוש זיע"א (בספרו הקדוש "ברכת אליהו" על התורה).

הגה"ק רבינו יעקב חיים סופר זיע"א (בספרו הקדוש "ישמח ישראל" על התורה).

² בראשית, לט' - ב'.

ויעויין בפירושו של הגה"ק רבינו משה אלשיך - הי"א אלשיך הקדוש זיע"א.
וכדלהלן:

"אומנם, יָצַר על צרת יעקב, וגם על צרת בניו ובני ביתו, שלישית - על גלות
שכינה אשר החלה לגלות מאז ירד יוסף,

כמאמר ספר הזוהר³, שעל כן הורד, להיות מרכבה אליה.

וזה יאמר, וַיְהִי ה' אֵל יוֹסֵף בְּלִבְדָּוָה וְלֹא עִם יַעֲקֹב,

כמו שאמרו ז"ל⁵, שסר ממנו, לבלתי גלות מכירת יוסף, כי שיתפו עמהם בַּגָּזוֹר⁶
שלא לגלות הדבר.

וגם וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצְלִיחַ, וְלֹא אֶחָיו וּבֵית אָבִיו,

רק בצרה גדולה, יהודה מצד אחד⁸, וְאֶחָיו וּבֵית אָבִיו מִצַּד אַחֵר.

וגם וַיְהִי, שהוא וַיְהִי בְהִיּוֹת ה' עִמּוֹ בְּבֵית אֲדוֹנָיו הַמִּצְרִי, כי היתה שכינה
בגלות⁹.

³ בפרשתו, דף קפד' ע"א.

⁴ היינו:

מאמר הכתוב (בראשית, לט' - ב'), "וַיְהִי ה' אֵת יוֹסֵף", מתפרש כלשון צער, שהיה הבורא ית"ש רק עם
יוסף הצדיק ע"ה, בלבד.

⁵ במדרש תנחומא, לפרשתו.

⁶ היינו:

מלשון "גזירה".

⁷ היינו:

מאמר הכתוב (בראשית, לט' - ב'), "וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ", מתפרש כלשון צער, שהיה הבורא ית"ש רק עם
יוסף הצדיק ע"ה, בלבד.

⁸ וכפי שמצינו בפרק לח', שהורידוהו מגדולתו, ואף הוא היה בעניין גלות.

⁹ היינו:

מאמר הכתוב (בראשית, לט' - ב'), "וַיְהִי בְּבֵית אֲדוֹנָיו הַמִּצְרִי", מתפרש כלשון צער, שהיתה השכינה
הקדושה בגלות מצרים.

עוד יתכן, ויִהְיֶה ה' אֶת יוֹסֵף וכו', לומר -
ראו עתה, כי לא כמחשבותינו מחשבותיו יתברך,
כי הלא אֶחָי יוֹסֵף, מכרוהו מצרימה, לבלתי ירים ראש כמשפט מזל מצרים,
ולא שוה למו¹⁰, כי הלא 'יוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרָיִם' ¹¹, והומר ה-גי שלו להיות איש
חשוב ומצליח ¹²,
ולא היה לו גי, רק היות ביד איש מצרי ¹³, וזהו 'וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם' ¹⁴.
ושמא תאמר, אולי מזל אדוניו היה גורם ¹⁵?
לזה אמר, נהפוך הוא, כי הנה - 'וַיִּרְא אֲדֹנָיו כִּי יִהְיֶה אִתּוֹ, וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה יִהְיֶה
מִצְלִיחַ בְּיָדוֹ. וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו, וַיִּשְׁרֹת אֹתוֹ, וַיִּפְקְדֵהוּ עַל בֵּיתוֹ, וְכָל יֵשׁ לֹא נָתַן
בְּיָדוֹ. וַיְהִי מֵאֵז הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ, וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ, וַיִּבְרָךְ יִהְיֶה אֶת בֵּית הַמִּצְרָיִם
בְּגִלְלַת יוֹסֵף, וַיְהִי בְרֶפֶת יִהְיֶה בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ - בְּבֵית וּבִשְׂדֵהוּ' ¹⁶,
אדרבה, בשבילו היה בית המצרי מתברך, באשר ה' אתו.

¹⁰ היינו:

שלא נתקיימה מחשבתם.

¹¹ בראשית, לט' - א'.

¹² היינו:

שבמקום שיהיה בצער, על לגדולה, ונעשה לאיש מצליח.

¹³ היינו:

שהצער היחיד שהיה לו, היה, בעבור היותו ביד איש מצרי.

¹⁴ בראשית, לט' - ב'.

¹⁵ היינו:

שאולי מזלו של פוטיפר, הוא שגרם לו להצלחה.

¹⁶ בראשית, לט', ג' - ה'.

או יאמר, בָּשׂוּם לֵב, אֵל מָה שִׁסְתָּם תַּחֲלִיחָה, בְּאֹמְרוֹ הַיְוֹרֵד מִצְרַיִמָּה¹⁷, וְלֹא אָמַר
עַל יָדֵי מִי, וְאַחֵר כִּךְ מִפְּרֹשׁ וְאֹמֵר, 'מִיָּד הַיְשָׁמְעֵאלִים אֲשֶׁר הוֹרְדָהוּ שָׁמָּה'¹⁸ ?

וְעוֹד, מָה עֲנִין הַ-וַיִּי'וֹ שֶׁל יוֹסֵף?¹⁹ ?

אֲךְ הִנֵּה יִדְעֵנוּ מִסֵּפֶר הַזֹּהָר²⁰ -

כִּי יִרְיֶדֶת יוֹסֵף מִצְרַיִמָּה, הִיתָה הַתַּחֲלֵת גְּלוּת מִצְרַיִם,
וְהוּא, כִּי בַחֲמֵלֶת ה' עַל עַמּוֹ, רָצָה תִהְיֶה שְׂכִינָה עִמָּהֶם,
וְלֹא הִיָּה כְּלִי לַהֲשָׁרוֹת עֲלֵיו שְׂכִינָה בַגְּלוּת הַהוּא, כִּיֹּסֵף,
וּבְרֹב חֲסִדָּיו יִתְבָּרֵךְ, הַקִּדִּים הַשְׂכִּינָה לְיִשְׂרָאֵל.

וְנִבּוֹא אֶל הָעֲנִיין, וְהוּא, כִּי זֶה דָרְכוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי טֶרֶם מָכָה, יִצִּיץ יִצְמִיחַ יְשׁוּעָה -

וְכַמֵּאֲמָרֶם ז"ל בְּמִדְרַש²¹, הַשְּׁבֻטִים עֲסוּקִים לְמַכּוֹר אֶת יוֹסֵף, וַיַּעֲקֹב עֲסוּק בְּשִׁקּוֹ
וְכוֹ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲסוּק לְהַבִּיאַ לְהֵם מֶלֶךְ הַמִּשְׁיחָה.

וְהוּא, בְּמָה שֶׁסִּיפֵר מִעֲנִיין הַבִּיאֹ יִתְבָּרֵךְ אֶת פֶּרֶץ לְעוֹלָם, כִּי הוּא צִמַּח מַלְכוּת בֵּית
דָּוִד וּמִשְׁיחַ צְדָקָנוּ,

וְהִנֵּה, בַּהֲתִימוֹ²² לְסַפֵּר לִידֵת פֶּרֶץ, וְהִיָּה מִקּוֹם לוֹמֵר, אֵיךְ עַל יָדֵי מִי שֶׁגִּלְגַל מַכִּירֵת
יוֹסֵף מִצְרַיִמָּה, הוֹצִיא יִתְבָּרֵךְ מִמֶּנּוּ גֹזַע יִשְׂרָאֵל! ?

לְזֶה אָמַר, אִם יֵרֵד יוֹסֵף מִצְרַיִמָּה, אֵל יִאֲשָׁם יְהוּדָה אֲשֶׁר בַּעֲצַתּוֹ נִמְכַר,

כִּי הִלָּא, 'יוֹסֵף הַיְוֹרֵד מִצְרַיִמָּה'²³, כְּלוֹמֵר מִן הַשָּׁמַיִם,

¹⁷ בראשית, לט' - א'.

¹⁸ בראשית, לט' - א'.

¹⁹ בראשית, לט' - א'.

²⁰ בפרשתן, דף קפד' ע"א.

²¹ בראשית רבה, פרשה פה', א'.

²² היינו:

כאשר סיים.

ואדרבה, יש להחזיק לו טובה ²⁴, כמאמר יעקב ²⁵ ²⁶, 'מִטָּרֶף בְּנֵי עֲלִיתָ'.
 וזה רמז ה-וי"ו ²⁷, כי לא לבדו הורד, כי גם השכינה כביכול ירדה בגלות עמו,
 וזהו אומרו 'וְיִוֹסֵף' ²⁸, כמוסיף על זולתו, שְׂיָרֵד ²⁹, ויוסף גם כן,
ולמה? כדי להתחיל הגלות!
 כי מיד 'וְיִקְנֶהוּ פּוֹטִיפָר ... מִיַּד הַיִּשְׁמַעֲאֵלִים אֲשֶׁר הוֹרְדָהוּ שְׂמָה' ³⁰, שהיה על ידם,
 עם היות שהורד מן השמים, כמדובר.
 ושמא תאמר, למה התחיל הגלות מיוסף?
 לזה אמר ³¹, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף',
 שהוא, כי הוצרך למה שהיה מרכבה אל השכינה,
 וזהו 'וַיְהִי ה' ³², שהוא, שְׂהֶגְלוֹת של שכינה, אין זולת יוסף, להיות ה' עמו
 כמוהו.

²³ בראשית, לט' - א'.

²⁴ היינו:

ליהודה, אשר סיבב את מכירת יוסף.

²⁵ היינו:

בברכתו ליהודה, קודם לפטירתו.

²⁶ בראשית, מט' - ט'.

²⁷ היינו:

במאמר הכתוב (בראשית, לט' - א'), 'וְיִוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרָיִם'.

²⁸ עיין בהערה הקודמת.

²⁹ היינו:

הבורא ית"ש.

³⁰ בראשית, לט' - א'.

³¹ בראשית, לט' - ב'.

³² בראשית, לט' - ב'.

והנה, בזה היה טוב ליוסף, ש-יְיָהִי אֵישׁ מִצְלִיחַ³³, אֲךָ אֵינוּ לְכַבֹּד ה',
כי הלא, ויהי ה' הנזכר - בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִם³⁴, ואינו כבודו יתברך, תהיה
שכינתו בבית אדון מצרי.
על כן, מה עשה הוא יתברך?
פָּקַח עֵינָיו אֲדוֹנָיו, יכיר, כי ה' עם יוסף,
למען יפקידהו על ביתו וכו', בתואר פקיד.
וזהו יְיָרָא אֲדֹנָיו וכו'³⁵, ומה שראה שה' אתו, אמרו רבותינו ז"ל³⁶, שראה
ממש אור שכינה על ראשו.
ויתכן על דרך הפשט -
כי לָמָּה שִׁמְזַל מִצְרַיִם מֵחַיִּיב, שעבד לא ירים ראש שם,
על כן, בראות גודל הצלחתו, עודנו עבד לאדונו המצרי, אמר³⁷, אין זה כי אם
כוח אלוהי!
ובזה יאמר³⁸, יְיָהִי אֵישׁ מִצְלִיחַ, כלומר, נעשה 'איש מצליח', ולא כתואר עבד,
כי אם כאיש חשוב, עם היות בית אדונו המצרי, הֶפְךָ מִזֵּל מִצְרַיִם.
על ידי כן³⁹, יְיָרָא אֲדֹנָיו, כרואה בחוש כי ה' אתו, כי אין שודד מערכות זולתו.

³³ בראשית, לט' - ב'.

³⁴ בראשית, לט' - ב'.

³⁵ בראשית, לט' - ג'.

³⁶ בראשית רבה, פרשה פו', ה'.

³⁷ היינו:

פוטיפר.

³⁸ בראשית, לט' - ב'.

³⁹ בראשית, לט' - ג'.

ולא עוד ⁴⁰, כי אם ש-יִכְלֵךְ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ, יִתְבַרֵךְ מִמֶּשׁ, וְלֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ אוֹ שֶׁרֶף אוֹ שְׁלִיחַ,

כִּי הַכִּיר בְּעֵינָיו, כִּי הַצְּלַחְתִּיו מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה."

ג. והנה, יוסף הצדיק ע"ה, נהג במידת הענווה בכל חיי חיותו, הן בזמני צמיחה והן בזמני שפל. וכדלהלן:

א. כתב הגה"ק רבינו עזריה פיגיו זיע"א ^{41 42} :

"כי עם היות מדרך העולם, להימצא שתי סיבות, הפכיות ונגדיות,

שמתוכן בא האדם, לידי המעדה להתפקר, חלילה, נגדו - יתברך, ולהרחיקו ממחשבתו,

והן: רוב טובה והצלחה, והפלגת צרה ומצוקה.

כמאמר החכם ע"ה ⁴³, 'שְׁנוֹא וּדְבַר כְּזָב הִרְחַק מִמֶּנִּי, רֹאשׁ וְעֹשֶׁר אֶל תִּתֶּן לִי, הִטְרִיפְנִי לְחֶם חֶקִי. פֶּן אֶשְׁבַּע, וְכַחֲשִׁיתִי, וְאֶמְרָתִי מִי יְהוֹה, וּפֶן אֲנַרֵּשׁ, וְנִגְבַּתִּי, וְתַפְשִׁיתִי שֵׁם אֱלֹהֵי.'"

הנה, העידה תורתנו, שתתעלה, כי יוסף הצדיק ע"ה, לא כן היה,

כי בכל אחד משני קצוות אלו שעברו עליו, מן ה' לא סר לבו,

אלא ⁴⁴, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף, תְּמִיד הִיּהוּ עִמּוֹ, חֲקוֹק זְכוּרֹנוֹ לִפְנֵינוּ לְבַלְתִּי יַחְטֹא לוֹ.

וזה, בין בזמן העבר, שהיה יוסף איש מצליח, ברוח ההצלחה, וְשׁוֹפֵעַ הַטּוֹבָה,

⁴⁰ בראשית, לט' - ג'.

⁴¹ בעל "גידולי תרומה".

נלב"ע בראש חודש אדר א' ת"ז, ומנו"כ באיטליה.

⁴² בספרו הקדוש "בינה לעיתים" (מאמר "עת לחשות", דרוש סז).

⁴³ משלי, ל', ח' - ט'.

⁴⁴ בראשית, לט' - ב'.

וגם, בקצה האחר, עתה, בהיותו למס עובד, בבית מי שהוא אדון לו, ורואה בעצמו בגדר 'עבד', שאין לך מדריגה שפלה ממנה.

ועם כל זה, קיים בעצמו ⁴⁵, 'כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׁא, וּבָשֶׁם ה' אֶקְרָא' - 'צָרָה וְיָגוֹן אֲמַצָּא ... וּבָשֶׁם ה' אֶקְרָא' ⁴⁶."

ב. על מאמר הכתוב ⁴⁷, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם", כתב הגה"ק רבינו אברהם שמואל בנימין סופר זיע"א ^{48 49} :
"יש לפרש, דיוסף, היה משכיל לכל דרכיו,

ובכל משך ימיו, באיזה מצב שנמצא, לא עזב את ה', והיה דבוק בו.
על כן, כשנעשה איש מצליח, וזרחה לו שמש ההצלחה, וקרנו נתרומם,
לא היה נתון תחת השפעות ההצלחה, ולא נתרומם בגאווה, ולא הלך בגדולות
ובנפלאות.

אלא, אדרבא, ההצלחה היתה נתונה תחתיו, והוא היה מושל עליה.
כאשר פירשו הקרא ⁵⁰, 'נִמְשַׁל כְּבָהֳמוֹת נְדָמוּי' -

אם אין ביכולת האדם להיות 'מושל' על יצרו, אלא, הוא נכנע וכפוף תחת יצרו,
והוא 'נִמְשַׁל' ממנו,

אזי, 'כְּבָהֳמוֹת נְדָמוּי',

נחשב כמו בהמות יער, שאין להם בחירה וכוח התגברות.

וזהו שאמר 'וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ' -

⁴⁵ תהילים, קטז' - יג'.

⁴⁶ תהילים, קטז', ג' - ד'.

⁴⁷ בראשית, לט' - ב'.

⁴⁸ דור חמישי למרנא הגה"ק בעל "חתם סופר" זיע"א.

נינו של הגה"ק רבי אברהם שמואל בנימין סופר זיע"א, בעל "כתב סופר".

⁴⁹ בספרו הקדוש "חשב סופר", על פרשתו.

⁵⁰ תהילים, מט' - יג'.

כלומר, שהיה אדון על הצלחתו, והיה מושל עליה".

ויעויין עוד, מה שכתב בזה, מו"ז הגה"ק רבינו אליהו בן הרוש זיע"א⁵¹ :

דהנה, ידועים ומפורסמים דברי רש"י הקדוש⁵³, שבכל מקום שנאמר במקרא "אנשים", הוא מלשון "חשיבות".

ואם כן, כאשר נאמר "איש מצליח", הוא מלשון "חשיבות".

ולאור דבריו הקדושים, נראה להוסיף בביאור דברי הגה"ק רבינו אברהם שמואל בנימין סופר זיע"א :

שלפיכך, היה יוסף הצדיק ע"ה, אדון ומושל על הצלחתו,

וזאת מחמת היותו "איש חשוב", והאדם הנחשב, הרי הוא שולט על הצלחותיו.

ומעתה, נשכיל ונבין, מפני מה זכה יוסף הצדיק ע"ה להצלחה. וכדלהלן :

א. על מאמר הכתוב⁵⁴, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמְצַרִּי", כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת"⁵⁵ :

שהמילים "וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ", עולים בגימטריא למניין 520,

וכמו כן, המילים "כֹּה יֵצֵל שֵׁיחַ אֲמוֹ", עולים בגימטריא למניין זה.

וביאור העניין :

דהנה, רחל אמנו ע"ה, מסרה לאחותה - לאה אמנו ע"ה את הסימנים, ולא גילתה זאת ליעקב אע"ה,

ובשכר זאת שרחל אמנו ע"ה, שתקה, ולא גילתה ליעקב אע"ה שֶׁשָׁחָה את הסימנים ללאה אמנו ע"ה, ניצל יוסף הצדיק ע"ה⁵⁶.

⁵¹ אבי אמו של מו"ז הגה"ק רבינו ישועה שמעון חיים עובדיה זיע"א, בעל "ישמח לבב" ו"תורה וחיים", וראב"ד צפרו.

⁵² בספרו הקדוש "ברכת אליהו", על פרשתו.

⁵³ במדבר, יג' - ג'.

⁵⁴ בראשית, לט' - ב'.

⁵⁵ בפירושו על פרשתו.

ונראה לבאר בזה :

שתכליתה של "מידת השתיקה", שאחזה בה רחל אמנו ע"ה, נעוצה בעניין "מידת הענווה", מכוח ידיעתה והבנתה, שכך הוא רצון הבורא ית"ש.

ב. על מאמר הכתוב⁵⁷, "וְהִדְרֵךְ צֶלַח רָכַב עַל דָּבַר אֱמֶת, וְעֲנוּה צֶדֶק, וְתוֹרֵךְ נוֹרְאוֹת וְיִמְיָן", כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א⁵⁸ :

שהצלחה לכווין לאמיתה של תורה, נעוצה ב-"מידת הענווה".

שכן, "הצלחה", היא התגברות על מכשולים,

וכמו שנתבאר בדברי רבותינו ז"ל בעניינו של יוסף הצדיק ע"ה^{59 60}, 'גָּבַר קְפוּז', שפירושו "מדלג וקופץ".

ולצורך התגברות זו, אי אפשר ללא "מידת הענווה",

ומחמת שהיתה בו "מידת הענווה", וממילא, הוא הצליח להתגבר על המכשולים,

אזי, הוא זכה לידיעות נשגבות ונעלות בדברי התורה הקדושה.

ד. כתב הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב⁶¹ :

"מי שהוא שמח תמיד, על ידי זה הוא מצליח".

ומקור דבריו הקדושים, הינם בדברי רבותינו ז"ל⁶², על מאמר הכתוב⁶³, "וַיְהִי הַהֵן אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמְצַרִּי":

⁵⁶ בראשית רבה, פרשה פד', י'.

⁵⁷ תהילים, מה' - ה'.

⁵⁸ להגה"ק רבי משה יחיאל הלוי אפשטיין זיע"א מאוז'רוב, (פרשת "חוקת", עמודים תצא-תצב).

⁵⁹ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

⁶⁰ ויתבאר להלן באות ד' בהרחבה.

⁶¹ בספרו הקדוש "ספר המידות" (ערך הצלחה, חלק שני, אות א').

"רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר, גִּבֹּר קַפּוּז",

וביאר בזה ה"מתנות כהונה":

"איש מקפיץ, כלומר, צָהֵל ושמח ולב טוב".

ובביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין זיע"א ⁶⁴ :

"ונקדים עוד, מה דאיתא במדרש ⁶⁵, **ששכינה ירדה עם יוסף הצדיק למצרים, והוא גלות השכינה ...**

נמצא, היה ליוסף הצדיק צער גדול מגלות השכינה הקדושה, ומה גם צער גלותו מבית אביו וְאָחִיו הצדיקים ⁶⁶,

כי גם שהיה מושל בכל עשירות של פוטיפר, והיה מושל בכל אשר לו,

אף על פי כן, היה בגלות בין הַמְצָרִים, ומרוחק מבית אביו וְאָחִיו הצדיקים, ואין לך צרה גדולה מזו.

ואף על פי כן, בכל זאת, עשה עצות בנפשו, להרחיק מליבו כל העצבות,

שזהו מניעה גדולה שבכל המניעות, בהיות אדם סָר וְזָעַף, כידוע מדברי קדושים עליונים.

והסיח דעתו, מדאגתו וצערו וצרתו, בהיותו מרוחק מבית אביו,

והיה בשמחה תמיד, כדי שיהיה יוכל לעבוד השם יתברך, בשמחה ומטוב לב מרוב כל ...

כי כן שמעתי פירוש המשנה ⁶⁷, 'משנכנס אב ממעטין בשמחה' -

⁶² בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

⁶³ בראשית, לט' - ב'.

⁶⁴ בספרו הקדוש "מאור ושמש", על פרשתן.

⁶⁵ בראשית רבה, פרשה פו', ב'.

⁶⁶ וכפי שהובא לעיל באות ב', מדבריו של ה"אלשיך הקדוש" זיע"א.

⁶⁷ תענית, פ"ד מ"א.

פירוש, ממעטין את צער ודאגות, בשמחה ... עם שמחה,

על ידי שמחה שיש לאדם, הוא ממעט גלות השכינה ...

וזה וְיָהִי ה' אֶת יוֹסֵף -

פירוש, צער גדול היה ליוסף, על גלות השכינה שהיתה עמו במצרים, להשתתף

עמו בצער, שהיה לו על פרידתו מבית אביו ...

וְיָהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ -

כדפירש המדרש⁶⁸, 'גְּבַר קְפוּז',

דהיינו, שהיה בשמחה וטוב לב, לעבודת השם יתברך, והגם שהיה בצער ...

על כן, היה תמיד בשמחה ובטוב לב, לעבודת השם יתברך, ובוה המתיק הצער

מהשכינה ומעצמו, כמאמר 'ממעטין בשמחה'.

והמשיך כל הצרות, על כל העובדי כוכבים ומזלות".

ה. עוד מצינו, בעניין "סוד ההצלחה", בדברי הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה

משולשת" זיע"א⁶⁹, על מאמר הכתוב⁷⁰, "וְיָהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וְיָהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ,

וְיָהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמְצַרִּי":

שיוסף הצדיק ע"ה, עסק בכל כוחו בדברי התורה הקדושה,

ולפיכך, הוא זכה להצליח בכל מעשיו וענייניו.

והנה, מצינו במסכת עבודה זרה⁷¹, למאמרו של רבי יהושע בן לוי:

"דבר זה, כתוב בתורה, ושנוי בנביאים, ומשולש בכתובים,

כל העוסק בתורה, נכסיו מצליחין לו.

⁶⁸ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

⁶⁹ בפירושו על פרשתן.

⁷⁰ בראשית, לט' - ב'.

⁷¹ יט' ע"ב.

כתוב בתורה, דכתיב ⁷², 'וּשְׁמַרְתֶּם אֶת דְּבַרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת, וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, לְמַעַן תִּשְׁפִּילוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן',

שנוי בנביאים, דכתיב ⁷³, 'לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּה מִפִּיד, וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה, לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ, כִּי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ, וְאַז תִּשְׁפִּיל',

משולש בכתובים, דכתיב ⁷⁴, 'כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֲפָצוֹ, וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה. וְהִיא כְּעֵץ שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם, אֲשֶׁר פְּרִיּוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ, וְעָלְהוּ לֹא יִבּוֹל, וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ'."

ומכוח זה, כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ⁷⁵ :

שיסוד ההצלחה, נעוץ אך ורק ב"עסק התורה".

וכמו שנתבאר בדברי רבותינו ז"ל בענייניו של יוסף הצדיק ע"ה ⁷⁶, 'גִּבּוֹר קְפוּז',
שפירושו "מדלג וקופץ",

שבוודאי, כל הצלחתו נבעה מעצם היותו "עוסק בתורה".

והנה, הן להמתבאר באות ג', שעיקר הצלחתו של יוסף ע"ה, היתה מחמת "מידת הענווה",

והן להמתבאר באות ד', שעיקר הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, היתה מחמת שהיה שרוי "בשמחה",

והן להמתבאר באות זו, שעיקר הצלחתו של יוסף הצדיק ע"ה, היתה מחמת שהיה עוסק "בדברי תורה",

נראה לבאר בסייעתא דשמיא, שהם תלויים זה בזה :

שכן, אמר שלמה הע"ה ⁷⁷, "עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאֵת יְהוָה, עֲשֶׂר וְכָבוֹד וְחַיִּים",

⁷² דברים, כט' - ח'.

⁷³ יהושע, א' - ח'.

⁷⁴ תהילים, א', ב' - ג'.

⁷⁵ להגה"ק רבי משה יחיאל הלוי אפשטיין זיע"א מאוז'רוב, (פרשת "כי תבוא", עמוד תתא').

⁷⁶ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

והנה, מילת "יִרְאַת", עולה בגימטריא למניין 611,
 וכמו כן, מילת "תורה", עולה בגימטריא למניין 611.
 וממילא, מי שיש בו את "מידת הענווה", יש בו "תורה", ויש בו "יראת שמים",
 וכמו כן, יש בו את כל הדברים הגורמים לשמחה, "עֵשֶׂר וְכַבֹּד וְחַיִּים".

ו. בביאור מאמר הכתוב ⁷⁸, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי
 בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִם", נראה לבאר כדלהלן:
 דהנה, מילת "וַיְהִי", עולה בגימטריא למניין 31,
 שהוא כמניין מילת "א-ל", הרומזת ל-"מידת החסד", וכמאמר הכתוב ⁷⁹,
 "חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם".
 ואם כן, טעם הדבר, שנאמר בפסוק ג' פעמים - מילת "וַיְהִי", בא ללמדנו:
 שהיה יוסף הצדיק ע"ה, מסובב ב-"מידת החסד" של הבורא ית"ש, בכל שעות
 היום,
 וכעניין שנאמר ⁸⁰, "חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם".
 שהוא, "עָרַב וּבָקַר וְצִהָרִים".
 עוד נראה לבאר בזה:
 דהנה, ג' פעמים מילת "וַיְהִי", עולים בגימטריא למניין 93,
 שהוא מְכֹון כנגד פרק צג' בתהילים, שבו נאמר ⁸¹, "יְהוָה מְלֶךְ גְּאוֹת לְבָשׁ, לְבָשׁ
 יְהוָה עַז הַתְּאֲזָר, אֶף תִּכְוֶן תִּבְלַל בַּל תִּמְוֹט",
 והיינו:

⁷⁷ משלי, כב' - ד'.

⁷⁸ בראשית, לט' - ב'.

⁷⁹ תהילים, נב' - ג'.

⁸⁰ תהילים, נב' - ג'.

⁸¹ פסוק א'.

שיוסף הצדיק ע"ה, הראה בכל ענייניו ומעשיו, ש-"הגאָוהּ וְהַגְדֵּלָהּ לְחַי עוֹלָמִים".

ובפרט, שמזמור זה, הוא המזמור של יום שישי⁸², והוא מְכַנֵּן כנגד יוסף הצדיק ע"ה - שמידתו "מידת היסוד"⁸³.

ז. על מאמר הכתוב הכתוב⁸⁴, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִם", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א^{85 86} :
"נראה לי בסייעתא דשמיא -

דידוע, יעקב אע"ה, יש בשמו ז' הוי"ת⁸⁷,

כי מספר 'יעקב', עולה מספר ז' הוי"ת⁸⁸, שהם של ז' ספירות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות,
שהם שבעת ימי השבוע ...

אך יוסף הצדיק ע"ה, שמו מספר ששה הוי"ת⁸⁹,

⁸² ראש השנה, לא' ע"ב.

תמיד, לג' ע"ב.

⁸³ היינו:

ספירת ה-"יסוד", היא הספירה האחרונה מבין ששת ספירות המידות, והתשיעית מבין עשרת הספירות.

⁸⁴ בראשית, לט' - ב'.

⁸⁵ בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות", על פרשתן.

⁸⁶ בספרו הקדוש "פרשת רא"ה", על פרשתן.

⁸⁷ היינו:

מילת "יעקב", עולה בגימטריא למניין 182,

וכמו כן, ז' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.

⁸⁸ וכדלעיל בהערה הקודמת.

⁸⁹ היינו:

מילת "יוסף", עולה בגימטריא למניין 156,

שהם כנגד ששה ימי החול, וכנגד שבת - לא יש לו שם הוי"ה.

ועניין אשת פוטיפרע, היה בשבת,

ולכן, צריך לו שמירה בשבת יותר.

על כן ⁹⁰, 'יִנְהִי ה' אֶת יוֹסֵף' -

שחיבר עמו, עוד שם אחד משמות הוי"ה, כדי להשלים לו כנגד יום השביעי.

ואז ⁹¹, 'יִנְהִי אִישִׁי' -

ראשי תיבות: אֶת יוֹם שַׁבַּת, או: אֶת יוֹם שְׁבִיעִי - 'מִצְלִיחַ' ⁹².

ולכך ⁹³, 'יִנְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִי' -

באין מורא ופחד, כי עתה נשלמו בו ז' הוי"ות, כנגד כל שבעת ימי השבוע.

עוד מצינו בעניין זה, לדברי הגה"ק רבינו רפאל אוחנה זיע"א ⁹⁴:

שהנה, מילת "מִצְלִיחַ", עולה בגימטריא למניין 178, ובתוספת ה' האותיות,
עולה למניין 183,

וכמו כן, ו' פעמים שם הוי"ה, עולים בגימטריא למניין זה.

⁹⁰ בראשית, לט' - ב'.

⁹¹ בראשית, לט' - ב'.

⁹² בראשית, לט' - ב'.

⁹³ בראשית, לט' - ב'.

⁹⁴ יליד העיר "מקנס" שבמרוקו, ושלוחא דרבנן של עיה"ק טבריה.

נודע בכינוי בפי אנשי טבריה: "רפאל המלאך".

נלב"ע ב-כז' באב תרס"ב, ומנו"כ במערת צדיקים סמוך ונראה לקברו של רבינו האר"י זיע"א.

חתנו הגדול היה הגה"ק רבינו רפאל משה חי אליקים זיע"א (המשמ"ח אליקים), שהיה בתחילה חבר בית הדין בעיה"ק טבריה, ולאחר שהיה שלוחא דרבנן במדינת מרוקו - כיהן פאר כחבר בית הדין במוגאדור וכאב"ד קזבלנקה.

נכדתו הרבנית לאה עבו ע"ה, היתה אשתו של הגה"ק רבי רפאל עבו זיע"א - נשיא מוסדות "אוצר התורה" במרוקו וחבר בית הדין הגדול.

וכמו כן, המילים "יוסף - הוי"ה" עם הכולל, עולים למניין זה. והוא כעין המתבאר בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, אך בדרך אחרת: והיינו, שלצורך "הצלחתו" של יוסף הצדיק ע"ה, היה עליו לקבל תוספת של שם הוי"ה ברוך הוא.

ח. במסכת ראש השנה ⁹⁵, למדנו: שימי החנוכה, הינם ימים אשר יש בהם מצווה ופרסום הנס, ועל כן, אף על פי שבטלה מגילת תענית, מכל מקום, ימי החנוכה לא בטלו, ולפיכך, ג' המצוות של ימי החנוכה, עומדים בתיקונם, והם: הדלקת נרות, הלל והודאה.

ובביאור העניין, כתב הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א ⁹⁶: "דהנה, היוונים פשטו על ישראל בשלשה דברים - על בנותיהם שגזרו שתבעל לטפסר תחילה, ופרצו יג' פרצות במקדש, וטמאו כל השמנים, וכנגדן, גזרו לבטל מישראל שלש מצוות: קידוש החודש, מילה ושבת. ונראה -

שמקבילים אלו ואלו, נגד: נפש, רוח ונשמה.

הגזירה תבעל לטפסר תחילה -

היא לטמא נפשות בנות ישראל ...

יג' הפרצות שפרצו -

הוא כעניין שכתוב ⁹⁷, 'עיר פרוצה אין חומה, איש אשר אין מעצר לרוחו',

⁹⁵ יח' ע"ב.

⁹⁶ בראשית, חנוכה, שנת תרעט' - ליל ו'.

⁹⁷ משלי, כה' - כח'.

והיינו, שהפרצות שפרצו בפועל, הם דוגמא לסילוק מעצור ל-רוח איש.

טמאו השמנים שבהיכל -

הוא דבר הנוגע ל-נשמה,

השמנים שבהיכל, הם דוגמא לנשמה, והשכל השוכן באדם.

ומאחר שפגמו את רבים מישראל, ב-נפש רוח ונשמה, שוב עלה ביד היוונים,

לגזור לבטל מישראל שלש מצוות שהן בדוגמתן: חודש, מילה ושבט,

שמתייחסים לשלשה צדיקים: דוד המלך ע"ה, יוסף הצדיק, ומשה רבנו ע"ה.

חודש, הוא ב-נפש, מתייחס לדוד -

כאמרם ז"ל⁹⁸, שלח לי סימנא, דוד מלך ישראל חי וקיים,

ומתייחס ל-נפש, כדכתיב⁹⁹, 'נֶפֶשׁ דָּוִד', והדבר ידוע לחכמי האמת.

מילה, מתייחסת ליוסף צדיק יסוד עולם -

אחיד בשמיא וארעא, ומחבר העליונים והתחתונים,

דוגמת ה-רוח שבאדם, שמחבר את הנשמה והנפש,

ועל כן כתיב בו¹⁰⁰, 'אִישׁ אֶשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ' ...

שבט, יומא דנשמתא, מתייחס למשה רבינו ע"ה -

כמו שאנו אומרים, 'ישמח משה במתנת חלקו' ...

והיוונים הארורים, גזרו שלש גזירות הללו, לבטל מהם שלש מדרגות אלו.

אך החשמונאים במסירת נפשם, נצחו את היוונים, והוציאו את בְּלָעָם מפייהם,

וחזרו לישראל שלש מדרגות אלו.

ועל כן, תקנו כנגדם שלש מצוות בחנוכה: נרות, הלל, והודאה.

⁹⁸ ראש השנה, כה' ע"א.

⁹⁹ שמואל ב', ה' - ח'.

¹⁰⁰ בראשית, מא' - לח'.

נרות, כנגד שחזרו והרוויחו את כוח הנשמה -

וכתיב ¹⁰¹, 'נֵר ה' נְשָׁמַת אָדָם',

והיא הארה ממשה רבינו ע"ה, נביא התורה והמצוות,

דכתיב ¹⁰², 'כִּי נֵר מִצָּה, וְתוֹרָה אֹר'.¹⁰²

הלל, הוא הגבהת הלב בדרכי ה'... שמתייחס לרוח -

מתפרץ הלב וְשָׁבַח מַלְבֵּא הָאָדָם,

וזה עצמו היתה מידת יוסף, שהיה לו רוח חזק, ולב מוגבה ...

וכמו שנאמר ¹⁰³, 'וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ', 'רַבִּי בְּרַכְיָה אָמַר, גָּבַר קַפּוּז' ¹⁰⁴, ופירש
המתנות כהונה, כלומר, צָהָל ושמח וטוב לב.

הודאה, היא עניין הכנעה -

מחמת שמבין שנטל יותר מחלקו,

וכעניין שאמרה לאה ¹⁰⁵, 'הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה'', ופירש רש"י, שנטלתי יותר
מחלקי,

וכל הכנעה, היא ב-נפש, מתייחסת לדוד המלך ע"ה, וכל ספר תהלים מלא מזה".

ט. ולאור המתבאר, שחלק ה"רוח" שבאדם, הַמְכֻן כנגד יוסף הצדיק ע"ה,
הוא המחבר בין חלק "נפש", לחלק "נשמה",

נראה לבאר בזה בסייעתא דשמיא, כדלהלן:

א. בעניינו של משה רע"ה, לְמַדְנֵנו הגה"ק בעל "שם משמואל" זיע"א:

¹⁰¹ משלי, כ' - כז'.

¹⁰² משלי, ו' - כג'.

¹⁰³ בראשית, לט' - ב'.

¹⁰⁴ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

¹⁰⁵ בראשית, כט' - לה'.

שהוא כנגד חלק "הנשמה", וזאת מחמת שיום השבת הוא "יומא דנשמתא", ומחמת ש-"ישמח משה במתנת חלקו".

וכמו כן, משה רע"ה, מְכַוֵּן כנגד התורה הקדושה, שנהג טובת עין עם ישראל, ונתנה להם ¹⁰⁶.

והנה, אף בעניינו של יוסף הצדיק ע"ה, מצינו ל-ב' עניינים אלו:

עניין שבת, הוא כפי שְׁלַמְדָנו רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁰⁷, שמעשה אשת פוטיפר היה ביום השבת,

ועניין התורה הקדושה, הוא כפי שלמדנו לעיל ¹⁰⁸, שיוסף הצדיק ע"ה, היה חבוק ודבוק בדברי התורה הקדושה.

ב. בעניינו של דוד המלך ע"ה, לְמַדָנו הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א:

שהוא כנגד חלק "הנפש", ומחמת כן הוא נטל את חלק ההודאה.

ברם, אף אצל דוד הע"ה, מצינו את עניין התורה הקדושה בכל עת ובכל כוחו,

וכעניין שהיה בעת פטירתו, שלא הצליח מלאך המוות לקחת את נשמתו בזמן שעסק בדברי התורה הקדושה, וכמבואר במסכת שבת ¹⁰⁹,

וכמאמר הכתוב ¹¹⁰, "חֲשַׁבְתִּי דְרָכִי, וְאֲשִׁיבָה רַגְלִי אֶל עֲדֹתַיִךְ".

והנה, אף בעניינו של יוסף הצדיק ע"ה, מצינו ל-ב' עניינים אלו:

עניין ההודאה, באשר יסודו נעוץ בעניין הענווה וההכנעה,

ובפרט, במה שהיה בשמחה תמידית,

ועניין התורה הקדושה, הוא כפי שלמדנו לעיל ¹¹¹, שיוסף הצדיק ע"ה, היה חבוק ודבוק בדברי התורה הקדושה.

¹⁰⁶ מנחות, נג' ע"ב.

¹⁰⁷ וכדלעיל באות ז'.

¹⁰⁸ באות ה'.

¹⁰⁹ ל' ע"ב.

¹¹⁰ תהילים, קיט' - נט'.

ונמצא אם כן :

שהמתקדש בקדושתו של יוסף הצדיק ע"ה, הרי הוא מתקשר בכל כוחו ל-ג' העניינים : נפש, רוח ונשמה,

וכמו כן, הרי הוא מתקשר בכל כוחו, אף לאותם הקדושים : משה רע"ה ודוד המלך ע"ה.

ואם כנים הדברים, אבאר בסייעתא דשמיא, ממה שנתן לי הבורא ית"ש מאוצר מתנת חינוך ומכוח זיכוי הרבים, לחדש בעניין זה. וכדלהלן :

א. המילים "יוסף משה ודוד", עולים בגימטריא למניין 521,

וכמו כן, המילים ¹¹², "וַיְהִי אִישׁ מִצְּלִיחַ" עם הכולל, עולים בגימטריא למניין זה. ללמדך :

ש- "סוד ההצלחה", ו-"יסוד ההצלחה", נעוץ ב-ג' קדושים אלו.

ב. המילים "יוסף רוח, משה נשמה, דוד נפש", עולים בגימטריא למניין 1554,

וכמו כן, מאמר הכתוב ¹¹³, "וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו, בְּאֶרֶץ כְּנָעַן", עולה בגימטריא למניין זה.

ובטעם הדבר, שנרמזו גדולי עולם אלו עם מידותיהם בפסוק זה, נבאר כדלהלן :

דהנה, יוסף הצדיק ע"ה, כלול באביו - יעקב ע"ה, הן במה שהיה דומה לו בקלסתר פניו ¹¹⁴, והן במה שהיה דומה לו בכל תהלוכות חייו ¹¹⁵,

וכבר למדנו הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א - שחלק ה"רוח" שבאדם, המְכַוֵּן כנגד יוסף הצדיק ע"ה, הוא המחבר בין חלק "נפש", לחלק "נשמה",

¹¹¹ באות ה'.

¹¹² בראשית, לט' - ב'.

¹¹³ בראשית, לד' - א'.

¹¹⁴ בראשית רבה, פרשה פד', ח'.

¹¹⁵ בראשית רבה, פרשה פד', ו'.

ולפיכך, נרמזו גדולי עולם אלו עם מידותיהם בפסוק זה, ללמדך שעניינם אחד הוא.

ל. ומעתה, יובן, מה שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹¹⁶, על הפסוק¹¹⁷,
"הִנְנִי מְבִיא אֶת עֲבָדֵי צֶמַח":

"מצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח, אפילו בזמן הזה, שמדליקין בפנים,

ואם אין מזוזה בימין, יניחנה בימין,

ואם יש מזוזה, יניחנה בשמאל הנכנס -

והרי שלש מצוות ביחד, כי האדם הנכנס, ולובש ציצית שהוא טלית קטן שעליו.

וראשי תיבות שלהם, צמ"ח, ציצית מזוזה חנוכה,

ובזכות זה, יבוא משיח צדקינו - צמ"ח שמו".

ובטעם הדבר, נראה לבאר בסייעתא דשמיא. כדלהלן:

א. מילת "ציצית", עולה בגימטריא קטנה למניין 24, ועם הכולל עולה למניין 25,

וכמו כן, מילת "יוסף", עולה בגימטריא קטנה למניין 21, ובתוספת ד' האותיות, עולה למניין 25.

והנה, כתב הגה"ק רבינו חיים הכהן זיע"א^{118 119}:

ש-"כתונת הפסים" שעשה יעקב אע"ה ליוסף הצדיק ע"ה, היתה, "טלית קטן".

¹¹⁶ בספרו "בן איש חי", שנה ראשונה, הלכות חנוכה, שאחר פרשת "וישב".

¹¹⁷ זכריה, ג' - ח'.

¹¹⁸ מחבר הפיוט הקדוש "דודי ירד לגנו", מתלמידי הגה"ק רבינו חיים ויטאל זיע"א, ורבו של הגה"ק רבינו נתן נטע הנובר זיע"א (מחבר הספרים "יוון מצולה" ו-"שערי ציון").

גלב"ע ב-כה' בניסן תט"ו, ומנו"כ בעיר ליוורנו (כן כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "מעגל טוב").

¹¹⁹ בספרו הקדוש "מקור חיים", על שו"ע או"ח (הלכות ציצית, סימן יא, א').

דהנה, מילת "פסים", היא אותיות "יסף",
והאות ס' ממילת "פסים", עולה בגימטריא של אותיות מנצפ"ך, למניין 600¹²⁰,
כמניין "ציצית".
ומשום כך, ניצול יוסף מאשת פוטיפר¹²¹,
וכמאמר הכתוב¹²², "וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ",
שהוא כעניין¹²³, "עַל כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם".
ולפיכך, אמר יעקב אע"ה ליוסף הצדיק ע"ה¹²⁴, "אָמוּתָהּ הַפְּעָם, אַחֲרֵי רְאוּתִי אֶת
פְּנֵיךָ",
שהוא כעניין¹²⁵, "חֻכְמַת אָדָם, תְּאִיר פְּנֵיו".
והוסיף יעקב אע"ה לומר לו¹²⁶, "כִּי עוֹדֶךָ חַי", שהוא סוד "טלית קטן",
וכמאמר ה"זוהר הקדוש"¹²⁷, בעניין "ציצית" - שהוא "חי לכל סטרא".

¹²⁰ היינו:

האותיות א' עד ת', מסתיימים במניין 400,
והאות ר', עולה למניין 500,
והאות ס', עולה למניין 600,
והאות ו', עולה למניין 700,
והאות ז', עולה למניין 800,
והאות ח', עולה למניין 900.

¹²¹ ועיין עוד במאמר רבותינו ז"ל במסכת מנחות (מד' ע"א).

¹²² בראשית, לט' - יב'.

¹²³ במדבר, טו' - לח'.

¹²⁴ בראשית, מו' - ל'.

¹²⁵ קהלת, ח' - א'.

¹²⁶ בראשית, מו' - ל'.

¹²⁷ פרשת "פנחס", דף רכז ע"ב, ב"רעיא מהימנא".

ומעתה, נשכיל ונבין :

שעניין "ציצית", מכון כנגד יוסף הצדיק ע"ה.

ב. מילת "מזוזה", עולה בגימטריא קטנה למניין 29,

וכמו כן, המילים "משה רבינו", עולים בגימטריא קטנה למניין 28, ועם הכולל עולים למניין 29.

והנה, כתב מו"ז הגה"ק רבי יעיש קריספין זיע"א ^{128 129 130} :

דהנה, אמר שלמה הע"ה ¹³¹, "בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב, וּבְיוֹם רָעָה רָאָה, גַּם אֶת זֶה לְעֵמֶת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים, עַל דְּבַרְתָּ שֶׁלֹּא יִמָּצֵא הָאָדָם אֶחָרָיו מְאוּמָה",

ומבואר, שכל דבר שבקדושה, ברא הקדוש ברוך הוא כנגדו - בטומאה,

וממילא אם כן, כשם שברא הקדוש ברוך הוא "מזוזה" בקדושה, כן ברא הקדוש ברוך הוא "מזוזה" בטומאה.

והנה, "מזוזה" השייכת לקדושה, כתוב בה מבחוץ שם "ש-ד-י",

וב-"מזוזה" השייכת לטומאה, כתוב בה מבחוץ שם "יגר".

ולפיכך, לבן הארמי, שרצה לבטל את כל קיומו של עם ישראל, אמר ¹³², "יִגְר שְׁהִדְוָתָא",

ברם, יעקב אע"ה שרצה להכניעו, אמר ¹³³, "גְּלַעַד".

¹²⁸ בתו של רבינו זיע"א, מרת מימה ביטון ע"ה - אשת הגה"ק רבי יצחק ביטון זיע"א, היא האמא של זקנתי הצדקת מרת סוליקה איבגי ע"ה - אשת הגה"ק רבי אליהו איבגי זיע"א, ובתה מרת מרים רוזיליו ע"ה - היא האמא של מרת אמי שתבלחט"א.

¹²⁹ נלב"ע ב-טז' בטבת תרצ"ט, ומנו"כ בכפר באהמו שבמרקו.

¹³⁰ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה (בראשית, כז' - כט').

¹³¹ קהלת, ז' - יד'.

¹³² בראשית, לא' - מז'.

¹³³ בראשית, לא' - מז'.

והנה, ז' האומות שהיו בארץ ישראל, הציבו "מזוזה" של הטומאה בפתחם, שהם סיחון מלך האמורי ו-עוג מלך הבשן, והיו מעלים להם שכר, בכדי שישמרו עליהם,

וזאת, מחמת שהמילים "סיחון - עוג", עולים בגימטריא למניין "יגר".

והנה, כתבו רבותינו המקובלים זיע"א -

שיש יב' גבולי אלכסון, יב' צירופי הוי"ה, יב' שבטי י-ה, יב' חודשים בשנה,

ולפיכך, לכל שבט ושבט מעם ישראל, יש שם הוי"ה אחד שמשפיע עליו.

ולצורך הכנעת קליפת "סיחון - עוג", שהיא בחינת "מזוזה" שבטומאה -

הציב משה רע"ה, במקום מלכותם של סיחון ו-עוג, ב' שבטים וחצי,

שהם: ראובן, גד, וחצי שבט המנשה,

שכן, ב' שבטים וחצי, מקבלים ב' וחצי שמות הוי"ה.

והנה, ב' וחצי שמות הוי"ה, עולים בגימטריא למניין 65¹³⁴,

וכמו כן, מילת "מזוזה", עולה בגימטריא למניין 65.

ובכוח זה, הצליח משה רע"ה -

להכניע את קליפת "סיחון - עוג", שהיא בחינת "מזוזה" שבטומאה,

ולהחליפה ב-ב' וחצי שבטים קדושים, שהם בחינת "מזוזה" שבקדושה.

והוא מאמר הכתוב בעניינו של משה רע"ה¹³⁵ -

"וַיִּרְא רֵאשִׁית לוֹ, כִּי שָׁם חִלְקֶת מַחֲקֶק סָפוּן, וַיִּתֵּא רְאשֵׁי עָם, צְדָקֶת יְהוָה עָשָׂה,

וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל",

שבכוח ראייתו הקדושה של משה רע"ה, עשה צדקה עם עם ישראל,

¹³⁴ היינו:

שם הוי"ה, עולה בגימטריא למניין 26,

ואם כן, ב' שמות וחצי, של שם הוי"ה, עולים יחד בגימטריא למניין 65.

¹³⁵ דברים, לג' - כא'.

שהצליח להכניע את בחינת "מזוזה" שבטומאה, ולהחליפה לבחינת "מזוזה" שבקדושה.

ומעתה, נשכיל ונבין:

שעניין "מזוזה", מִכָּוֶן כנגד משה רבינו ע"ה.

ג. מילת "חנוכיה", עולה בגימטריא קטנה למניין 27, ועם הכולל עולה למניין 28,

וכמו כן, המילים "דוד המלך", עולים בגימטריא קטנה למניין 28.

והנה, אמר דוד הע"ה¹³⁶, "מְזֹמֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד", וכבר דרשו בזה רבותינו ז"ל¹³⁷, "לפי שנתן דוד נפשו עליו לבנותו, נקרא על שמו"¹³⁸.

ומעתה, נשכיל ונבין:

שעניין "חנוכיה", מִכָּוֶן כנגד דוד הע"ה ע"ה.

ומעתה, נשכיל ונבין:

שהרוצה לזכות להצלחה בכל מעשיו וענייניו, צריך לאחוז במידתם של אותם ג' גדולי עולם, וזאת, באמצעות התקדשות בענייני "נפש, רוח ונשמה",

ומלבד הצלחותיו בכל ענייניו, הוא יזכה להחיש את הגאולה ברחמים,

וכמאמר הכתוב¹³⁹, "הִנְנִי מְבִיא אֶת עַבְדִּי צְמַח".

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹³⁶ תהילים, ל' - א'.

¹³⁷ "מכילתא דרבי ישמעאל" (מסכתא דשירה, פרשה א').

¹³⁸ ומילת "נפשו", תואמת ככפתור ופרח, לדברי רבינו ה"שם משמואל" זיע"א, שנתבארו לעיל באות ז', ש-דוד הע"ה מִכָּוֶן כנגד חלק "נפש".

¹³⁹ זכריה, ג' - ח'.

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- הגה"ק רבי שלמה אסולין בן שמחה (שתח"י) זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של כל הקדושים והקדושות אשר נרצחו על קידוש ה'

במלחמת שמחת תורה תשפ"ד